

**Uchwała Nr XII/123/2019
Rady Powiatu w Ostródzie
z dnia 30 grudnia 2019 r.**

**w sprawie przyjęcia Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w powiecie ostródzkim
na lata 2019 – 2023**

Na podstawie art. 19. ust.3 a ustawy z dnia 6 grudnia 1998 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2019 r., poz.1295 z późn. zm.), **Rada Powiatu uchwala co następuje:**

§ 1

Przyjmuje się Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2019 – 2023 w powiecie ostródzkim, stanowiący załącznik do uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega podaniu do publicznej wiadomości.

**Uzasadnienie
do uchwały
w sprawie przyjęcia Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w powiecie ostródzkim
na lata 2019 – 2023**

1. Zespół ds. Ekonomii Społecznej powołany na mocy Uchwały Nr 92/288/2017 Zarządu Powiatu w Ostródzie z dnia 8 marca 2017 r. jest odpowiedzialny za przygotowanie programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w powiecie ostródzkim.
2. Podstawą prawną dla Programu jest art. 15 us.4 pkt 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2019 r., poz. 1295 z późn. zm.)
3. Program określa cele i kierunki rozwoju ekonomii społecznej wypracowane we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego i ich jednostkami organizacyjnymi oraz podmiotami ekonomii społecznej z terenu powiatu ostródzkiego.
4. Celem głównym Programu jest zwiększenie znaczenia ekonomii społecznej w aktywizacji społeczno-zawodowej, dostarczaniu usług społecznych oraz wspieraniu rozwoju lokalnego w Powiecie Ostródzkim.
5. Przyjęcie Programu Rozwoju ekonomii społecznej harmonizuje działania i wytycza kierunki działania podmiotów ekonomii społecznej działających na terenie powiatu ostródzkiego i zwiększa możliwości ubiegania się o środki zewnętrzne w perspektywie na lata 2021-2027.
6. Przyjęcie Programu nie wiąże się ze zobowiązaniami finansowymi Powiatu Ostródzkiego.

Załącznik do Uchwały Nr XII/123/2019
Rady Powiatu w Ostródzie
z dnia 30 grudnia 2019 r.

**Program rozwoju ekonomii społecznej
w powiecie ostródzkim
na lata 2019 – 2023**

Ostróda 2019

Spis treści

Wykaz skrótów	3
Wstęp	4
1. Uwarunkowania prawne i programowe	5
2. Analiza stanu sektora ekonomii społecznej w powiecie	5
3. System wsparcia ekonomii społecznej w powiecie.....	8
4. Analiza SWOT	9
5. Cele i zadania Programu.....	12
Obszar 1. Edukacja społeczna	13
Obszar 2. Animacja społeczności lokalnych	13
Obszar 3. Ekonomizacja podmiotów ES	15
Obszar 4. Współpraca i integracja.....	16
6. Zarządzanie realizacją Programu.....	17

Wykaz skrótów

CIS – Centrum Integracji Społecznej

CWOP – Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych

ES – ekonomia społeczna

JST – jednostka/jednostki samorządu terytorialnego *(w zależności od kontekstu)*

KRS – Krajowy Rejestr Sądowy

NGO – organizacje pozarządowe

MCK – Młodzieżowe Centrum Karier

OHP -Ochotnicze Hufce Pracy

OROP – Ostródzka Rada Organizacji Pozarządowych

OWIES – Ośrodek Wspierania Inicjatyw Ekonomii Społecznej

PES – Podmioty ekonomii społecznej

PPRES – powiatowy program rozwoju ekonomii społecznej

PS – przedsiębiorstwo społeczne

ROPPO – Rada Organizacji Pozarządowych Powiatu Ostródzkiego

ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy

WTZ – Warsztat Terapii Zajęciowej

ZAZ – Zakład Aktywności Zawodowej

ZPCh – Zakład Pracy Chronionej

Wstęp

Ekonomia społeczna, określana również jako gospodarka społeczna lub przedsiębiorczość społeczna, to sfera aktywności służąca aktywizacji zawodowej i społecznej osób pozostających bez zatrudnienia, w szczególności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także sposób wpływania na rozwój lokalny oraz dostarczania mieszkańcom usług społecznych w sposób uwzględniający zasady odpowiedzialności, solidarności i prymatu dobra wspólnego nad interesem prywatnym. Według „Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2014-2023. Ekonomia Solidarności Społecznej”, cechami charakterystycznymi wyróżniającymi podmioty ekonomii społecznej są:

- nadrzędność celów społecznych nad celami ekonomicznymi;
- nadrzędność świadczenia usług dla członków, pracowników lub wspólnoty nad kategoriami bezwzględnego zysku;
- autonomiczne zarządzanie i partycypacyjny proces decyzyjny.

Takie szerokie podejście pozwala zaliczyć do sektora ekonomii społecznej (w skrócie ES): organizacje pozarządowe i kościelne, spółki non-profit, spółdzielnie pracy, spółdzielnie inwalidów i niewidomych, Zakłady Pracy Chronionej (ZPCh), spółdzielnie socjalne, przedsiębiorstwa społeczne, a także jednostki reintegracyjne, w tym: jednostki aktywizujące osoby niepełnosprawne (Warsztaty Terapii Zajęciowej, Zakłady Aktywności Zawodowej, Środowiskowe Domy Samopomocy) oraz jednostki zatrudnienia socjalnego aktywizujące osoby wykluczone społecznie (Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej).

Sektor ES jest jednym z kluczowych partnerów powiatów i gmin w zakresie poprawy warunków życia mieszkańców, integrowania społeczności lokalnych oraz aktywizowania osób i rodzin. Cele realizowane przez podmioty ekonomii społecznej wpisują się wprost w misję samorządu lokalnego. Z tego względu współpraca z podmiotami ES oraz wspieranie ich rozwoju stanowią zadanie administracji samorządowej.

Współpraca Powiatu Ostródzkiego z podmiotami ekonomii społecznej jest prowadzona od wielu lat, z korzyścią dla partnerów oraz całej społeczności lokalnej. Od 2014 roku, wraz z powołaniem do życia Zespołu ds. Ekonomii Społecznej w powiecie ostródzkim oraz przyjęciem pierwszego Powiatowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej (na lata 2014-2018), współpraca uzyskała umocowanie prawne i organizacyjne.

W związku z upływem okresu obowiązywania Programu, zmieniającą się sytuacją społeczno-gospodarczą, zwłaszcza na lokalnym rynku pracy, a także pojawiającymi się nowymi potrzebami oraz koncepcjami wspomagania aktywności obywatelskiej, zaistniała konieczność rewizji założeń oraz aktualizacji programu powiatowego.

Niniejszy dokument stanowi wyraz kontynuacyjnego podejścia w określaniu celów, kierunków i zadań w zakresie rozwoju ekonomii społecznej. W części przyjmuje rozwiązania wypracowane wcześniej, jednocześnie nadając im nowe znaczenie, odpowiadające aktualnym przepisom oraz wyzwaniom dla współpracy administracji samorządowej z sektorem ekonomii społecznej w zakresie rozwiązywania problemów społecznych i rozwoju lokalnego.

Dokument został opracowany na lata 2019-2023, z intencją, aby wykorzystać możliwości, jakie jeszcze daje obecna perspektywa finansowa UE, a zarazem przygotować grunt pod programy i projekty w nowej perspektywie (2021-2027).

1. Uwarunkowania prawne i programowe

Niniejszy dokument jest powiatowym programem rozwoju w rozumieniu art. 15 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym.

Program jest spójny z dokumentami krajowymi, wojewódzkimi i powiatowymi obejmującymi zagadnienia rozwoju lokalnego oraz polityki sektorowe, w szczególności w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Wśród nich wymienić należy m.in.:

- Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2014-2023. Ekonomia Solidarności Społecznej;
- Strategię rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025;
- Strategię polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku;
- Wojewódzki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020;
- Strategię Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Ostródzkiego na lata 2008-2020;
- Strategię rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Ostródzkim na lata 2014-2020.

Należy zauważyć, iż większość spośród dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym i powiatowym jest już obecnie (jak w przypadku strategii rozwoju województwa) albo będzie aktualizowana w 2020 roku. Z tego względu, należy monitorować zgodność niniejszego dokumentu z opracowywanymi nowymi dokumentami i programami.

2. Analiza stanu sektora ekonomii społecznej w powiecie

Jednym z najistotniejszych rezultatów funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej jest wzrost poziomu kapitału społecznego, zaufania i kooperacji różnych podmiotów, w szczególności pomiędzy sektorem publicznym i obywatelskim, a także poprawa dostępności różnorodnych usług społecznych (np. w zakresie edukacji, opieki i wychowania, kultury, sportu i rekreacji) świadczonych w środowisku lokalnym. Sektor ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim nie wpływa w sposób kluczowy na gospodarkę lokalną, zatrudnienie oraz PKB. Jednak jego rola i znaczenie dla rozwoju powiatu jest większe, niż mogłoby to wynikać ze statystyk gospodarczych.

Wymienione aspekty mają szczególne znaczenie dla funkcjonowania organizacji pozarządowych, które stanowią najliczniejszą grupę podmiotów w sektorze ES w powiecie ostródzkim. Pod względem ilościowym, sektor NGO rozwija się w sposób najbardziej dynamiczny. W okresie lat 2014-2018, liczba organizacji pozarządowych w powiecie wzrosła o ponad 16% - co pokazuje poniższe zestawienie.

Co jednak istotne, rok 2018 był pierwszym, w którym liczba organizacji zmniejszyła się względem

roku poprzedniego. Związane to było ze spadkiem dynamiki rejestrowania nowych stowarzyszeń oraz wzrostem liczby likwidowanych organizacji.

Tabela 1. Liczba organizacji pozarządowych w powiecie ostródzkim w latach 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Stowarzyszenia i organizacje społeczne ¹	325	340	355	368	363
Fundacje	23	26	35	38	41
Razem	348	366	390	406	404

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych REGON.

Organizacje pozarządowe w powiecie ostródzkim są aktywne w wielu różnych obszarach takich jak np. pomoc społeczna, rynek pracy, edukacja, zdrowie, kultura, sport, turystyka, ekologia, a także bezpieczeństwo publiczne. W formie prawnej stowarzyszenia zwykłego działa 28 organizacji (zarejestrowane w ewidencji prowadzonej przez Starostę). Na terenie powiatu siedzibę ma 26 kół gospodyń wiejskich². Ponadto ponad 15% wszystkich stowarzyszeń stanowią ochotnicze straże pożarne; natomiast prawie 10% to kluby sportowe oraz uczniowskie kluby sportowe.

Trzeba podkreślić, iż sektor organizacji obywatelskich w powiecie ostródzkim jest wewnątrz bardzo zróżnicowany. Istnieją podmioty, których aktywność ma charakter ciągły i profesjonalny, zatrudniające płatny personel na umowy o pracę. Ale są też organizacje działające w sposób akcyjny, a także organizacje nieaktywne (ale nie wykreślone z rejestrów). Tych ostatnich, według szacunków, może być nawet 30%. Aktualnie zaledwie 10 stowarzyszeń oraz 12 fundacji jest zarejestrowanych również w rejestrze przedsiębiorców, tzn. może prowadzić działalność gospodarczą.

Co do zasady, organizacje pozarządowe opierają się na pracy społecznej swoich członków i wolontariuszy, rzadziej zaś na zatrudnieniu w oparciu o umowy cywilnoprawne lub na umowę o pracę. Wynika to stąd, iż stowarzyszenia i fundacje zakładają najczęściej osoby mające ustabilizowaną sytuację finansową, np. pracujący, emeryci, czyli posiadające inne miejsce pracy lub źródło dochodu. Działalność obywatelską w organizacji traktują jako dodatkową – sposób realizacji pasji

i zainteresowań, element samorozwoju, wynikającą z poczucia misji społecznej itp.

W tym kontekście, trudno jest mówić o stabilności ekonomicznej i niezależności finansowej sektora społecznego, rozumianej jako posiadanie kapitału (pieniądze, pomieszczenia, urządzenia, sprzęt) oraz działanie w oparciu o mechanizmy rynkowe (np. świadczenie usług odpłatnych), umożliwiające realizację misji organizacji bez „ogładania się” na wsparcie ze strony gminy czy powiatu. Z drugiej jednak strony, ocena funkcjonowania organizacji pozarządowych powinna uwzględniać, że podmioty te są tworzone dla realizacji celów społecznych, a nie ekonomicznych. To założyciele i

¹ Według definicji GUS, grupa ta zawiera typowe stowarzyszenia oraz podobne organizacje społeczne takie jak stowarzyszenia kultury fizycznej, związki sportowe, ochotnicze straże pożarne oraz koła łowieckie.

² Liczba obejmuje koła gospodyń wiejskich zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Kół Gospodyń Wiejskich prowadzonym przez ARiMR.

członkowie organizacji, korzystając ze swoich konstytucyjnych wolności, decydują o tym, jaki będzie zakres ich działania, jakie inicjatywy i w jaki sposób chcą realizować.

Organizacje pozarządowe odpowiadają na realne problemy swoich członków, podopiecznych, społeczności lokalnych. Dlatego też są aktywne w dostarczaniu usług społecznych użyteczności publicznej. Widać to wyraźnie w działaniu tzw. jednostek reintegracyjnych (ŚDS-y, WTZ-y, CIS i ZAZ). Na terenie powiatu ostródzkiego niemal wszystkie tego typu podmioty są prowadzone przez organizacje pozarządowe. Są to:

- 1) Centrum Integracji Społecznej w Ostródzie, Środowiskowy Dom Samopomocy w Tardzie, ŚDS w Wygodzie oraz ŚDS „Ostoja” w Ostródzie – prowadzone przez Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Rejonowy w Ostródzie;
- 2) Warsztat Terapii Zajęciowej oraz Środowiskowy Dom Samopomocy w Morągu – prowadzone przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy w Morągu;
- 3) Warsztat Terapii Zajęciowej oraz Środowiskowy Dom Samopomocy – prowadzony przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Ostródzie.
- 4) Zakład Aktywności Zawodowej w Ostródzie – prowadzony przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Ostródzie.

Analizując stan sektora ekonomii społecznej, należy również wskazać, iż w KRS-ie widnieje 36 spółdzielni mających swą siedzibę na terenie powiatu ostródzkiego, jednak tylko część jest aktywna. Większość to spółdzielnie mieszkaniowe, mleczarskie, rolników i spożywców. Spośród wszystkich podmiotów działających w sektorze spółdzielczym, do sektora ekonomii społecznej należy zaliczyć następujące:

- Spółdzielnia Socjalna „Zwiastun” z siedzibą w Dąbrównie – zarejestrowana w 2012 roku, zajmuje się usługami opiekuńczymi świadczonymi na rzecz osób niepełnosprawnych (szczególnie dla osób z zaburzeniami psychicznymi) i dla osób starszych (szczególnie chorych na alzheimera), w tym opieką stacjonarną (całodobową) poprzez tworzenie Rodzinnych Domów Pomocy (do 8-u osób);
- Zakład Usług Leśnych Spółdzielnia Socjalna Las Expert z siedzibą w Boguchwałach (gm. Miłakowo) – istnieje od 2014 roku, i jak sama nazwa wskazuje, prowadzi działalność w zakresie leśnictwa, m.in. pozyskiwanie drewna, prace z zakresu zagospodarowania lasu.
- Spółdzielnia Socjalna Negocjator – utworzona w 2015 r., z siedzibą w Liksajnach (gm. Miłomłyn), zajmuje się konfekcjonowaniem i sprzedażą produktów przetwórstwa sezonowego.

W KRS-ie od 2014 roku figuruje ponadto Miś Spółdzielnia Socjalna, jednakże podmiot ten nie prowadzi faktycznej działalności.

Spółdzielnie socjalne można zaliczyć do grupy przedsiębiorstw społecznych, do której należy również Przedsiębiorstwo Społeczne SAKWA z siedzibą w Łukcie, prowadzone przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy w Morągu. Firma społeczna zajmuje się głównie szyciem toreb, plecaków

i innych akcesoriów reklamowych oraz poduszek, zabawek, innych drobnych artykułów dziecięcych, wyposażenia domów oraz artykułów dekoracyjnych.

Należy wspomnieć, iż w podejściu proponowanym przez Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, grupą podmiotów gospodarczych zaliczanych do ekonomii społecznej i solidarnej są również spółdzielnie pracy, inwalidów oraz zakłady pracy chronionej, chociaż nie znajdują się one w obszarze bezpośredniego zainteresowania instytucji zajmujących się wspieraniem rozwoju ES. Według aktualnych danych Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, na terenie powiatu ostródzkiego siedzibę mają cztery podmioty ze statusem zakładu pracy chronionej. Są to Spółdzielnia Inwalidów „Mazurska” (Morąg), „Feniks” Agencja Ochrony ZPCh (Ostróda), „Star-Plast” Sp. z o.o. ZPCh (Morąg) oraz PW „Solas” ZPCh (Morąg). Ponadto – według KRS – w Morągu siedzibę mają Spółdzielnia Pracy Handlowo-Produkcyjna oraz Usługowo-Wytwórcza Spółdzielnia Pracy „Usługa”.

Podsumowując, sektor ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim jest zróżnicowany, albowiem tworzą go zarówno dość liczne organizacje pozarządowe opierające się przede wszystkim na działalności nieodpłatnej, jak i spółdzielnie oraz nieliczne przedsiębiorstwa społeczne łączące biznes z celami społecznymi. Główną wartością ES w powiecie jest dostarczanie usług ważnych dla osób, rodzin i całej społeczności oraz mobilizowanie zasobów lokalnych niezbędnych do skutecznego rozwiązywania problemów społecznych, a przez to wpływanie na rozwój powiatu – głównie w wymiarze społecznym i środowiskowym.

3. System wsparcia ekonomii społecznej w powiecie

System jest tworzony przez jednostki samorządu terytorialnego oraz tzw. organizacje infrastrukturalne, czyli podmioty zapewniające bezpośrednią pomoc merytoryczną, lokalową, rzeczową i/lub finansową dla podmiotów ekonomii społecznej. Pojęcie „wsparcie” jest tu użyte w szerokim znaczeniu, ponieważ może być realizowane zarówno w formie finansowej (gdy następuje przekazanie środków z budżetu JST na rzecz danej organizacji) jak i niemniej istotnej współpracy pozafinansowej.

Powiat Ostródzki jako wspólnota samorządowa działa poprzez swoje organy, czyli Radę Powiatu oraz Zarząd Powiatu, a także jednostki organizacyjne. W kontekście rozwoju ekonomii społecznej szczególnie istotne są trzy jednostki: Starostwo Powiatowe w Ostródzie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie oraz Powiatowy Urząd Pracy w Ostródzie. Ważną rolę mają ponadto do odegrania powiatowe placówki oświatowe, w których prowadzona jest edukacja oraz wychowanie dzieci i młodzieży. Szkoły dają przestrzeń do nabywania podstawowych kompetencji obywatelskich oraz umiejętności z zakresu aktywności zawodowej i przedsiębiorczości.

Ważny element systemu wsparcia ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim stanowią samorządy gminne, ich jednostki organizacyjne (głównie gminne ośrodki pomocy społecznej) oraz jednostki pomocnicze (sołectwa). Podobnie jak powiat, gminy dysponują narzędziami, które umożliwiają wzmacnianie potencjału PES w zakresie skutecznej realizacji zadań publicznych. W szczególności może to być informowanie o planach oraz realizowanych przez JST programach, włączanie

przedstawiciele sektora ES w procesy konsultacji, organizowanie spotkań informacyjnych i szkoleń, użyczanie lokali i sprzętu, a także udzielanie dotacji, pożyczek i poręczeń.

Koordinację działań podejmowanych przez samorząd powiatu oraz samorządy gminne w zakresie wspierania rozwoju ES zapewnia Zespół ds. Ekonomii Społecznej w powiecie ostródzkim, powołany Uchwałą Nr 137/423/2014 Zarządu Powiatu w Ostródzie z dnia 26 marca 2014 r. W skład zespołu wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych powiatu oraz wszystkich dziewięciu gmin. Ponadto zespół skupia przedstawiciele sektora ekonomii społecznej, w tym osoby zasiadające w ciałach dialogu i reprezentujące interesy sektora pozarządowego (Powiatowa RDPP, ROPPO, OROP Miasta Ostróda), Zakład Aktywności Zawodowej w Ostródzie, Centrum Integracji Społecznej w Ostródzie, Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych oraz przedsiębiorstwa społeczne.

Do zadań Zespołu należy m.in. inicjowanie działań wspierających podmioty ekonomii społecznej oraz ich promowanie, współdziałanie w tworzeniu Powiatowego programu rozwoju ES oraz dokumentów strategicznych dotyczących ekonomii społecznej; identyfikowanie rozwiązań systemowych

w powiecie, regionie i kraju w zakresie rozwoju ekonomii społecznej i pomoc w ich adaptowaniu.

Zespół w zakresie realizacji swoich zadań współpracuje z Ośrodkiem Wspierania Inicjatyw Ekonomii Społecznej w Elblągu (w skrócie OWIES), na terenie subregionu elbląskiego prowadzącym animację lokalną, świadczącym specjalistyczne usługi doradczo-szkoleniowe oraz udzielającym dotacji na tworzenie w przedsiębiorstwach społecznych nowych miejsc pracy dedykowanych osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym.

Podmioty ekonomii społecznej oraz instytucje zainteresowane rozwojem ES w powiecie ostródzkim mogą korzystać z oferty wielu innych podmiotów, które mają swoją lokalizację w województwie oraz w kraju, np. fundusze pożyczkowe i poręczeniowe, instytucje grantowe, podmioty organizujące szkolenia i konferencje. Mają one również duże znaczenie, jednak nie będą one szczegółowo analizowane, ponieważ nie tworzą bezpośrednio lokalnego systemu wsparcia ES w powiecie.

4. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z podstawowych metod analizy strategicznej przedsiębiorstwa, ale z powodzeniem może też być używana w administracji publicznej, np. w związku z identyfikacją i oceną czynników mogących wpływać na wdrażanie programów i projektów. Nazwa metody jest akronimem angielskich słów *strengths* (mocne strony), *weaknesses* (słabe strony), *opportunities* (szanse potencjalne lub zaistniałe w otoczeniu), *threats* (zagrożenia prawdopodobne lub istniejące w otoczeniu).

Zaprezentowane niżej wyniki analizy SWOT dotyczą stanu i perspektyw rozwoju ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim:

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Duża liczba organizacji pozarządowych, działających w różnych sferach pożytku publicznego 2. Prężnie działające „wiodące” organizacje pozarządowe 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Słaba kondycja ekonomiczna większości organizacji pozarządowych 2. Niewielki potencjał do ekonomizowania działalności NGO 3. Część działaczy NGO nie utożsamia się z

<ol style="list-style-type: none"> 3. Sprawnie działające podmioty reintegracyjne (6 ŚDS, 2 WTZ, CIS, ZAZ) 4. Nowe grupy zainteresowane aktywnością społeczną, zwłaszcza wśród seniorów 5. Członkostwo PES z terenu powiatu w Regionalnej Platformie Współpracy na rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej 6. Programy aktywizujące osoby bezrobotne i bierne zawodowo realizowane przez PUP, OPS-y, organizacje pozarządowe. 7. Wyspecjalizowane podmioty wspierające rozwój ES na terenie powiatu (OWIES Elbląg, Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych, Lokalne Grupy Działania) 8. Sprzyjające warunki geograficzne i historyczne do wykorzystania pod kątem rozwoju różnych form ES (np. Pola Grunwaldzkie, Kanał Elbląski) 9. Lokalne Programy Rewitalizacji – tworzenie infrastruktury społecznej w miastach. 10. Funkcjonowanie Powiatowego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej – koordynacja działań na rzecz ES w powiecie 	<p>sektorem ES</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Mała liczba działających przedsiębiorstw społecznych w powiecie (cztery) 5. Mała liczba organizacji młodzieżowych 6. Nierównomierne rozmieszczenie podmiotów reintegracyjnych na terenie powiatu (na terenie północy powiatu ostródzkiego - 4 gminy i tylko jeden ŚDS w Morażu , niewystarczająca ilość miejsc w ŚDS zwłaszcza dla osób z niepełnosprawnością sprzężoną) 7. Brak pogłębionej diagnozy stanu sektora ES, w tym barier i potrzeb rozwojowych PES 8. Niska priorytetowość zadań związanych z rozwojem ekonomii społecznej w samorządach lokalnych 9. Niewystarczające zasoby kadrowe w JST do wdrażania PPRES, realizacji konkretnych zadań w nim określonych. 10. Niewystarczająca wiedza i świadomość na temat ekonomii społecznej wśród samorządowców, przedsiębiorców, mieszkańców 11. Niska aktywność obywatelska, zdolność do samoorganizacji w społecznościach lokalnych 12. Zbyt mało liderów oraz osób zaangażowanych w pracę społeczną i wolontariat 13. Niedostateczna baza lokalowa możliwa do zagospodarowania przez PES 14. Niedostateczna współpraca z przedsiębiorcami 15. Zbyt mało skutecznych działań promujących ES w powiecie 16. Słaby przepływ informacji pomiędzy instytucjami i podmiotami ES 17. Brak bazy ofert podmiotów ekonomii społecznej w powiecie
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój ES priorytetem dla samorządu regionalnego 2. Wzmacnianie roli Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego 3. Nowe programy wspierające rozwój sektora obywatelskiego (PROO, ROHiS) 4. Uproszczenie procedur w rozliczaniu dotacji w trybie ustawy o działalności 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak krajowej strategii rozwoju społeczeństwa obywatelskiego 2. Silna konkurencja na rynku (czasem nielegalna, w tzw. „szarej strefie”) 3. System edukacji formalnej dzieci i młodzieży nie dostosowany w pełni do potrzeb nowoczesności, wyzwań XXI wieku 4. Niewystarczające uwzględnienie ekonomii społecznej w programach edukacyjnych

<p>poż.publ., wprowadzenie metody ryczałtowej</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Zmiany w Wytycznych CT9 – ułatwianie dostępu PES do wsparcia finansowego, rozszerzanie katalogu osób objętych pomocą 6. Nowelizacja ustawy o spółdzielniach socjalnych 7. Przyjęcie ustawy o kołach gospodyń wiejskich 8. Przyjęcie nowego Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 r. 9. Trwające prace nad projektem ustawy o ekonomii społecznej i solidarnej 10. Rosnące zapotrzebowanie na różnego rodzaju usługi społeczne użyteczności publicznej (wypełnienie zapotrzebowania na usługi deficytowe, mieszkania chronione, usługi zdrowotne, opieka nad dziećmi, aktywizacja seniorów) 11. Opracowanie i przyjęcie przez powiat i gminy lokalnych programów rozwoju usług społecznych. 12. Planowane uruchomienie nowego źródła finansowania inicjatyw oddolnych p Funduszu Aktywni Obywatele (z funduszy norweskich) 13. Przygotowania do nowej perspektywy finansowej UE 2021-2027 14. Wzmocnienie znaczenia procesów rewitalizacji z zaangażowaniem PES 15. Nowe kierunki rozwoju ekonomii społecznej, np. gospodarka obiegu zamkniętego, produkcja energii odnawialnej, gospodarstwa opiekuńcze, opieka „wytchnieniowa” 16. Rosnąca świadomość wśród przedsiębiorców w zakresie wdrażania CSR 17. Wypracowane narzędzia pracy, które można implementować 18. Sieciowanie PES i przedsiębiorstw społecznych 	<p>szkół</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Polityka socjalna państwa (zbyt duże wsparcie finansowe działa demotywująco na osoby i rodziny, zwłaszcza najbardziej „oddalone” od rynku pracy) 6. Dziedziczenie wykluczenia społecznego – rodziny trwale korzystające ze świadczeń pomocy społecznej 7. Niedostateczne narzędzia instytucji wspierających w zakresie motywowania klientów oraz egzekwowania ustaleń 8. Zagrożenia środowiskowe (zmiany klimatyczne, wyczerpywanie surowców, zanieczyszczenie środowiska) 9. Konsumpcyjny styl życia, dostępność tanich produktów na rynku (bardziej opłaca się wyrzucić rzecz i kupić nową, niż naprawiać) 10. Skomplikowane procedury pozyskiwania środków UE, trudno jest małym organizacjom sięgnąć po te środki (dobrze znają lokalne potrzeby, wiedzą komu pomagać, ale nie mają potencjału organizacyjnego i finansowego)
---	--

Podsumowując, sektor ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim posiada potencjał do rozwoju. Dzięki wsparciu instytucjonalnemu, które mogą zapewnić lokalne samorządy oraz tzw. podmioty infrastrukturalne, realne wydaje się wykorzystanie istniejących szans i możliwości, przy jednoczesnym zminimalizowaniu zagrożeń. Nie brakuje jednak barier, które tkwią w samym sektorze jak i w jego otoczeniu, utrudniających działania zmierzające do nadania inicjatywom ES

odpowiedniego znaczenia dla, społeczeństwa, środowiska i lokalnej gospodarki.. Będzie to jednak zależało przede wszystkim od zaangażowania osób, którym idea ekonomii społecznej jest bliska – w szczególności zaś zarządzających podmiotami ES oraz członków Zespołu ds. Ekonomii Społecznej w powiecie ostródzkim. Rola zespołu jako platformy wymiany doświadczeń oraz koordynatora działań powinna zostać wzmocniona.

5. Cele i zadania Programu

Sformułowane cele i kierunki działań przewidziane do realizacji w ramach Programu rozwoju ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim na lata 2019-2023 stanowią odpowiedź na zdiagnozowane bariery i wyzwania lokalne, zarówno istniejące obecnie, jak i prognozowane w najbliższych latach, m.in. w zakresie sytuacji demograficznej, socjalnej, ekonomicznej i środowiskowej.

Cel główny:

Zwiększenie znaczenia ekonomii społecznej w aktywizacji społeczno-zawodowej, dostarczaniu usług społecznych oraz wspieraniu rozwoju lokalnego w Powiecie Ostródzkim.

Do usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego w gminach i powiatach, zgodnie z obowiązującymi przepisami, należy zaliczyć w szczególności działania w zakresie:

- wspierania aktywności społecznej i zawodowej,
- pomocy społecznej,
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej,
- promocji i ochrony zdrowia,
- rehabilitacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych,
- edukacji publicznej,
- kultury,
- kultury fizycznej,
- turystyki i krajoznawstwa,
- gminnego budownictwa mieszkaniowego,
- zrównoważonego rozwoju.

Cel główny Programu rozwoju ekonomii społecznej będzie realizowany w czterech obszarach priorytetowych, dla których przypisano cele szczegółowe i zadania.

Obszar 1. Edukacja społeczna

Obejmuje zadania z zakresu informowania oraz edukowania określonych grup zawodowych i społecznych oraz całej społeczności lokalnej o ekonomii społecznej, a także promowania inicjatyw i produktów ES wśród mieszkańców.

Cel szczegółowy 1. Zwiększenie wiedzy mieszkańców powiatu na temat ekonomii społecznej.

Nr	Opis zadania	Realizator	Wskaźnik pomiaru
1.1	Promocja i upowszechnianie ekonomii społecznej w lokalnych mediach, na stronach internetowych instytucji i organizacji, w portalach społecznościowych.	Powiat, gminy, PES, OWIES	Liczba wyemitowanych materiałów informacyjno-promocyjnych na temat ekonomii społecznej.
1.2	Włączanie ekonomii społecznej do programów wydarzeń publicznych takich jak np. konferencje, imprezy kulturalne, dożynki - promocja ekonomii społecznej oraz produktów/usług PES w formie punktów, stoisk promocyjnych, pokazów, występów itp.	Powiat, gminy, PES	- Liczba zorganizowanych wydarzeń publicznych, w których programie znalazły się zagadnienia związane z ekonomią społeczną. - Liczba uczestników wydarzeń.
1.3	Organizacja spotkań edukacyjnych, warsztatów, wizyt, konkursów wiedzy z zakresu wiedzy obywatelskiej, aktywności społecznej oraz ekonomii społecznej adresowanych do dzieci i młodzieży – realizowanych w ramach edukacji formalnej i/lub nieformalnej.	Powiat, gminy Placówki oświatowe, instytucje kultury, Świetlice wiejskie MCK OHP OWIES, PES	Liczba zorganizowanych spotkań edukacyjnych, warsztatów, wizyt itp. dotyczących ekonomii społecznej dla dzieci i młodzieży; liczba osób, które wzięły udział w działaniach.
1.4	Prowadzenie spotkań informacyjnych, szkoleń, warsztatów dot. ekonomii społecznej z udziałem osób pełniących ważne funkcje w lokalnym środowisku, np. wójtów i burmistrzów, radnych, sołtysów, pełnomocników ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi, nauczycieli, działaczy sektora obywatelskiego.	OWIES Zespół ds. ES	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach.

Obszar 2. Animacja społeczności lokalnych

Obejmuje zadania służące animowaniu lokalnych społeczności do działania, inkubowaniu nowych grup i przedsięwzięć z zakresu ekonomii społecznej, a także wzmacniające samoorganizację społeczną i partycypację obywatelską (w tym zdolność do diagnozowania potrzeb, poszukiwania skutecznych metod ich zaspokojenia oraz dostarczania usług społecznych odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby).

Cel szczegółowy 2. Wzmocnienie potencjału społeczności lokalnych do zaspokajania potrzeb z wykorzystaniem instrumentów ekonomii społecznej.

Nr	Zadanie	Realizator	Wskaźnik pomiaru
2.1	Animowanie oddolnych inicjatyw społecznych oraz tworzenia nowych organizacji pozarządowych - zapewnienie wsparcia doradczego i szkoleń dla osób/grup inicjatywnych.	Powiat, gminy, OWIES, CWOP	- Liczba nowych organizacji pozarządowych utworzonych w powiecie
2.2	Organizacja seminariów, szkoleń oraz bezpośredniego doradztwa dla istniejących organizacji pozarządowych w dziedzinach związanych z prowadzeniem działalności pożytku publicznego.	Powiat, gminy, OWIES, CWOP	- Liczba zorganizowanych wydarzeń - Liczba uczestników
2.3	Inicjowanie oraz wspieranie działań ukierunkowanych na rozwój innowacyjnych/niszowych usług społecznych realizowanych w środowisku lokalnym przez PES, takich jak np.: - usługi kierowane do osób niepełnosprawnych i ich rodzin (usługi asystenckie, opieka wytchnieniowa, teleopieka) - usługi dla osób starszych (aktywizacja, integracja, opieka) - usługi na rzecz rodzin z dziećmi	Powiat, gminy, PES Zespół ds. ES Inne ciała dialogu, np. Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych	- Liczba miejsc świadczenia usług społecznych w powiecie
2.4	Wsparcie lokalowe, organizacyjne oraz rzeczowe dla nieformalnych inicjatyw mieszkańców oraz podmiotów ekonomii społecznej.	Powiat, gminy, OWIES, CWOP	- Liczba PES, które skorzystały ze wsparcia
2.5	Zlecanie przez JST zadań publicznych z zakresu usług społecznych i rozwoju lokalnego wraz z udzieleniem dotacji – w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.	Powiat, gminy	- Wartość dotacji przekazanych PES - Liczba PES realizujących zadania JST
2.6	Włączanie podmiotów ekonomii społecznej w proces planowania oraz oceny realizacji /monitorowania zadań publicznych w zakresie rozwoju społecznego przez powiat ostródzki oraz gminy - w szczególności w ramach ciał dialogu obywatelskiego	Powiat, gminy	- Liczba ciał dialogu obywatelskiego, w których uczestniczą przedstawiciele PES - Liczba osób z PES zasiadających w ciałach

			dialogu
2.7	Rozwój sieci jednostek reintegracyjnych w powiecie ostródzkim – wzmocnienie istniejących placówek oraz tworzenie nowych	Powiat, gminy, PES, OWIES	- Liczba jednostek reintegracyjnych w powiecie - Liczba miejsc w jednostkach reintegracyjnych

Obszar 3. Ekonomizacja podmiotów ES

Obejmuje działania mające na celu przygotowanie grup inicjatywnych oraz istniejących podmiotów ekonomii społecznej do prowadzenia działalności rynkowej, czyli sprzedaży produktów i usług w ramach działalności gospodarczej lub działalności statutowej odpłatnej, a także tworzenia nowych miejsc pracy oraz prowadzenia działań z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej pracowników (osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w rozumieniu wytycznych CT9); wzmocnienie potencjału przedsiębiorstw społecznych do konkurencyjności na rynku, a także zachęcanie JST do przekazywania zadań publicznych przedsiębiorstwom społecznym w trybie zamówień publicznych.

Cel szczegółowy 3. Wzmocnienie potencjału sektora ES do prowadzenia działalności statutowej odpłatnej i gospodarczej oraz tworzenia nowych miejsc pracy.

Nr	Zadanie	Realizator	Wskaźnik pomiaru
3.1	Udzielanie pomocy szkoleniowej i doradczej w procesie ekonomizacji PES, w tym zakładaniu oraz prowadzeniu przedsiębiorstw społecznych (procedury, dokumenty, biznesplan, itd.).	OWIES	- Liczba przeprowadzonych szkoleń, spotkań doradczych, konsultacji - liczba osób i podmiotów korzystających ze wsparcia
3.2	Udzielanie pomocy w korzystaniu z instrumentów finansowych umożliwiających powstawanie oraz rozwój przedsiębiorstw społecznych, w tym tworzenie miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w tych podmiotach (np. Fundusz Pracy, PFRON, Fundusz Przedsiębiorczości Społecznej).	PUP, OWIES	- Liczba powstałych nowych przedsiębiorstw społecznych - Liczba istniejących PS, które skorzystały ze wsparcia - Liczba nowych miejsc pracy utworzonych w PS
3.3	Wsparcie finansowania i organizacji szkoleń i innych form doskonalenia dla osób zarządzających i pracowników PES/PS, w tym szkoleń zawodowych, kursów menedżerskich, coachingu i mentoringu	PUP, OWIES	- Liczba przeprowadzonych szkoleń/kursów - liczba osób i podmiotów korzystających ze wsparcia

3.4.	Promowanie stosowania przez jednostki samorządu terytorialnego w ramach zamówień publicznych rozwiązań umożliwiających nawiązywanie współpracy z podmiotami ekonomii społecznej w zakresie dostarczania usług społecznych użyteczności publicznej oraz rozwoju lokalnego, w tym m.in. tzw. „klauzule społeczne”.	Powiat, gminy OWIES Zespół ds. ES	- Liczba przeprowadzonych przez JST procedur zakończonych udzieleniem zamówień publicznych dla PES
3.5	Opracowanie i regularna aktualizacja powiatowej mapy/katalogu produktów i usług świadczonych przez podmioty ekonomii społecznej – materiał do wykorzystania w szczególności przez gminy i powiat (komórki odpowiedzialne za zamówienia publiczne)	Powiat, gminy, OWIES PES	- Liczba wydań mapy
3.6	Wsparcie PES, w szczególności przedsiębiorstw społecznych, w promocji i sprzedaży ich produktów/ usług - w ramach wydarzeń regionalnych i lokalnych, na stronach internetowych, publikacja i dystrybucja katalogów promocyjnych itp.	Powiat, gminy, OWIES	- Liczb zorganizowanych lub wspartych przedsięwzięć

Obszar 4. Współpraca i integracja

Obejmuje działania służące kreowaniu współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją samorządową, innymi instytucjami publicznymi oraz przedsiębiorcami, budowanie lokalnych partnerstw, jak również wzmacnianie sieci kooperacji pomiędzy podmiotami ES.

Cel szczegółowy 4. Wzmocnienie współpracy międzysektorowej na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim.

Nr	Zadanie	Realizator	Wskaźnik pomiaru
4.1	Wsparcie funkcjonowania Zespołu ds. Ekonomii Społecznej w powiecie ostródzkim – prowadzenie sekretariatu, regularne spotkania, pomoc doradcza i szkoleniowa, organizacja wizyt studyjnych dla członków Zespołu	Powiat, OWIES	- Liczba spotkań Zespołu - Liczba szkoleń/wizyt studyjnych
4.2	Promocja oraz wsparcie partnerstw lokalnych, ciał dialogu oraz inicjatyw sieciujących PES, np. rady organizacji pozarządowych, rady działalności pożytku	Powiat, gminy, OWIES Zespół ds. ES	- Liczba działających na terenie powiatu sieci współpracy PES

	publicznego, pakty na rzecz współpracy. Na poziomie powiatu - podjęcie działań w kierunku reaktywacji Rady Organizacji Pozarządowych Powiatu Ostródzkiego oraz powiatowej Rady Działalności Pożytku Publicznego		
4.3	Prowadzenie badań potrzeb/stanu ekonomii społecznej w powiecie oraz niszowych obszarów możliwych do zagospodarowania przez PES	Powiat, gminy, OWIES Zespół ds. ES	- Liczba raportów/ opracowań dot. badań
4.4	Organizacja powiatowej konferencji ekonomii społecznej oraz spotkań branżowych dla podmiotów ES	Powiat, gminy, Zespół ds. ES OWIES, CWOP, PES	- Liczba zorganizowanych wydarzeń - Liczba uczestników
4.5	Podejmowanie działań mających na celu wzmocnienie współpracy PES z przedsiębiorcami w obszarze biznesowym oraz społecznym.	Zespół ds. ES OWIES, CWOP, PES	- Liczba przedsiębiorców współpracujących z PES

6. Zarządzanie realizacją Programu

Zarządzanie to proces efektywnego wykorzystywania zasobów, którymi dysponuje dana instytucja/organizacja lub partnerstwo, do osiągnięcia zamierzonych celów w określonym czasie. Oznacza konieczność podejmowania szeregu powiązanych ze sobą decyzji oraz działań związanych z ludźmi, zasobami organizacyjnymi, finansami, a także informacją (komunikacją).

Specyfika niniejszego Programu polega na tym, iż skuteczna realizacja jego założeń nie będzie możliwa bez ścisłej współpracy międzyinstytucjonalnej oraz międzysektorowej, zwłaszcza na linii powiat – gminy – podmioty ekonomii społecznej. Przy czym współpraca ta powinna bazować na zasadach pomocniczości, dobrowolności i partnerstwa, w oparciu o wspólne cele i poczucie misji.

Za koordynację, monitoring i ocenę skuteczności wdrażania Programu odpowiadać będzie Zespół ds. ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim.

Monitoring stanowi proces gromadzenia oraz analizowania informacji ilościowych i jakościowych w celu odpowiedzi na pytania: „Co, kiedy i jak zostało zrobione?”. Pozwala uchwycić różnice pomiędzy założeniami planu a ich faktycznym wykonaniem.

Monitoring jest podstawą sprawozdawczości, ewaluacji oraz zarządzania zmianą, ponieważ wypracowane w jego toku wnioski i rekomendacje wspomagają proces decyzyjny, ułatwiając znajdowanie rozwiązań w razie pojawiania się trudności i wyzwań. Ponadto monitoring uzupełniony okresową ewaluacją (wewnętrzną, tzw. samoewaluacją, lub zewnętrzną zleconą niezależnemu podmiotowi) może stać się źródłem cennych wskazówek dla działań korygujących i usprawniających, a także dla nowelizacji (aktualizacji) dokumentu stanowiącego podstawę jego prowadzenia.

Co do zasady monitoring wdrażania Programu rozwoju ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim na lata 2019-2023 będzie odbywał się w każdym I półroczu następującym po roku, którego dotyczy analiza (poczynając od 2020 roku – za rok 2019). Za zbieranie informacji od podmiotów realizujących działania, odpowiedzialny jest Zespół ds. Ekonomii Społecznej.

Dane pozyskiwane od realizatorów powinny mieć charakter ilościowy (wskaźniki określone w rozdziale 5 Programu) oraz jakościowy (opis działań, grup odbiorców, źródeł finansowania). Na podstawie zgromadzonych informacji będą opracowywane wstępne raporty roczne z monitoringu, które następnie będą weryfikowane, uzupełniane i oceniane pod względem skuteczności i efektywności wdrażania Programu. Raporty wstępne powinny być uzupełnione o wnioski i ewentualne rekomendacje kierowane do samorządów: powiatowego i gminnych oraz innych interesariuszy.

Program będzie finansowany w miarę możliwości przez poszczególnych realizatorów zadań. Zespół ds. ekonomii społecznej funkcjonuje w oparciu o zasoby swoich przedstawicieli, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie oraz Starostwa Powiatowego w Ostródzie.

W celu sprawnej realizacji założeń PPRES pozyskiwani będą partnerzy oraz środki zewnętrzne pochodzące m.in. z Funduszy Europejskich oraz środków krajowych (ministerstwa, samorząd województwa) oraz grantów udzielanych przez fundacje korporacyjne. Z uwagi na ograniczone w tym zakresie możliwości JST, istotne będzie mobilizowanie oraz wspieranie podmiotów ekonomii społecznej m.in. poprzez udzielanie wsparcia organizacyjnego, rekomendacji i patronatów, dofinansowanie wkładów własnych, zawierania umów na realizację projektów partnerskich. Działania te powinny służyć zwiększeniu potencjału powiatu w zakresie realizacji celu głównego Programu.